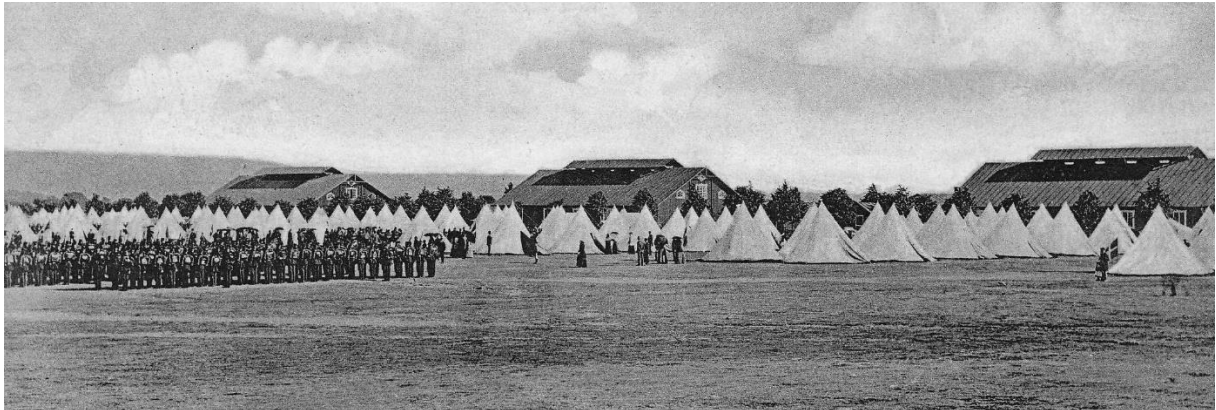

Axevalla hed

Axevalla hed är en av Sveriges största och mer kända lägerplatser, vackert belägen väster om Billingen. Trakten har troligen, redan för fyra tusen år sedan, haft en betydande bebyggelse, vilket fornminnen i form av bland annat gånggriften Odins grav påminner oss om. 1805 grävdes denna gånggrift ut. I den graven fann man 18 stenkistor med vardera ett skelett.

Heden har fått sitt namn efter det närbelägna medeltidsfästet Axevalla hus, som omnämns redan på 1200-talet. Fästet brändes ner i slutet av 1460-talet av en stor bondehop som protesterade mot fogdarnas härjningar.

Skaraborgs regemente kom till Axevalla hed 1696 och gjorde den några år in på 1700-talet till sin ordinarie mönstringsplats, vilket den förblev fram till regementets förflyttning till Skövde 1913. Innan Axevalla hed hade regementet mönstrat tillsammans med Västgöta regemente på Eggby ängar.

Åren 1803-1806 högs skogen delvis ner och heden planades och dikades ut för att bättre motsvara kraven på en modern övningsplats. Arbetet utfördes till största delen av indelt manskap från Skaraborgs regemente.

Under senare delen av 1800-talet uppfördes en mängd byggnader varav många står kvar. Tre av dessa flyttades till Skövde när regementet lämnade heden. De var Kungshuset från sent 1700-tal, Skaraborgs regementes "Vaktpaviljong", samt en av regementets manskapsbaracker.

I maj 1912 uppsattes Arméns flygskola på heden. Den blev starten för det svenska militärflyget, men flyttades senare samma år till Malmslätt utanför Linköping.

Förutom Skaraborgs regemente var även Västgöta regemente, (f.d. Västgöta ryttare), förlagt på heden från mitten av 1700-talet till 1916 då regementet flyttade till nya kaserner i Vänersborg. Axevalla folkhögskola har övertagit Västgöta regementes område.

Garageområdet på hedens nordöstra del, strax norr om Skaraborgs regementes tidigare förläggingsplats, byggdes som förråd under 1940-talet. Där fanns tidigare Pansarmuseet innan samlingarna flyttades till Strängnäs.

Mulbetet på heden har gamla anor. Det fastställdes 1681 i ett kungligt brev av Carl XI. Kungen upplät heden åt de kringboende jordägarna, att låta sina kreatur beta marken. Enligt en dom från 1690 ägde alla "som är boende uti kronoparken att utan betalning hava sitt mulbete därpå". Den 21 mars 1878 fastställdes "Reglemente för begagnande av mulbete på Axevalla hed", vilket är det reglemente som fortfarande gäller.

"Galgbacken", avrättningsplatsen till Valle tingslag, ligger på en liten kulle i nordöstra hörnet av "Trekantskogen" (Krabbaskogen). I det västra hörnet av heden låg ett gammalt jägartorp.

När Skaraborgs regemente i mitten av 1960-talet renoverade kasernerna i Skövde förlades större delen av regementet till Axevalla hed. Numera används endast förråden i områdets nordöstra del av Försvarsmakten.